

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ І
ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ”

Галузь знань **Е Природничі науки, математика та статистика**
Спеціальність **Е4 Науки про Землю**
Освітня програма **Картографія та геоінформаційні системи**
Освітній ступінь **Магістр**

Вид дисципліни **обов’язкова (ОК 12)**

Форма навчання – **денна**

Навчальний рік – **2025/2026**

Семестр – **2**

Кількість кредитів ЄКТС – **3**

Мова викладання, навчання та оцінювання – **українська**

Форма підсумкового контролю – **залік**

Викладач: Дудун Тетяна Володимирівна, *доцент кафедри геодезії, картографії та землеустрою, кандидат географічних наук, доцент*

Пролонговано: на 2026/27 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2026 р.;
на 2027/28 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2027 р.;

Розробники:

Москаленко Алла Миколаївна, доцент кафедри педагогіки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Бондаренко Едуард Леонідович, професор кафедри геодезії та картографії, доктор географічних наук, професор.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки, протокол № 1 від 25 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Алла МАРУШКЕВИЧ

25 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією факультету психології, протокол № 1 від 26 серпня 2025 року.

Голова науково-методичної
комісії

Іванна АНАНОВА

26 серпня 2025 року.

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії, протокол № 1 від 27 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Людмила ДАЦЕНКО

27 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету, протокол № 7 від 27 серпня 2025 року.

Голова науково-методичної
комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року.

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни – надати здобувачам освітнього ступеня магістра з Наук про Землю за освітньо-науковою програмою (ОНП) “Картографія та геоінформаційні системи” цілісну і логічно-послідовну систему знань про основи теорії, методології і методики викладання фахово-орієнтованих навчальних дисциплін у системі вищої освіти.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра, успішне опанування дисциплін 1 семестру навчання в магістратурі за зазначеною ОНП.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1) “Загальні питання методики викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти”.

2) “Специфіка методики викладання картографічних і геоінформаційних дисциплін у закладах вищої освіти”.

4. Основні завдання навчальної дисципліни:

- володіння теорією та методологією педагогічного процесу у закладах вищої освіти на сучасному етапі розвитку науки;
- ознайомлення зі структурою і змістом навчального процесу у вищій школі та висвітлення особливостей методів викладання навчальних дисциплін;
- вивчення особливостей планування, організації та аналізу різних видів навчальних і позааудиторних занять із використанням найбільш ефективних методів навчання, виховання і розвитку студентів;
- формування компетентностей методики викладання картографічних і геоінформаційних дисциплін у закладах вищої освіти;
- пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів на фахово-орієнтованих дисциплінах;
- набуття початкового досвіду ведення науково-методичної роботи, дослідно-експериментальних форм педагогічної діяльності (на прикладі картографічних і геоінформаційних дисциплін).

Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей випускника згідно опису ОНП “Картографія та географічні інформаційні системи” та Стандарту вищої освіти за другим (магістерським) рівнем за спеціальністю 103 – Науки про Землю:

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК05);
- здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу (ЗК06);
- здатність працювати в команді (ЗК10);
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК11);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК12);
- вміння застосовувати основи педагогіки і психології у навчально-

- виховному процесі у закладах освіти (СК08);
- вміння формулювати задачі моделювання, створювати моделі об'єктів і процесів у геосферах та їхніх компонентах із використанням математичних, картографічних методів і геоінформаційних технологій (СК10).

Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Методи		Бал (або %) у підсумковій оцінці
(1 – знати, 2 – вміти, 3 – [комунікація], 4 – [автономність та відповідальність])		викладання та навчання	оцінювання	
Код	Характеристика результату			
1.1.	Теорію та методологію педагогічного процесу у закладах вищої освіти на сучасному етапі розвитку науки;	лекції	письмова контрольна робота	15
1.2.	структуру та зміст навчального процесу у вищій школі, особливості сучасних методів викладання навчальних дисциплін;	лекції		
1.3.	особливості планування, організації та аналізу різних видів навчальних і позааудиторних занять з картографічних і геоінформаційних дисциплін із використанням найбільш ефективних методів навчання, виховання і розвитку студентів;	лекції	письмова контрольна робота	15
1.4.	методичні підходи до викладання картографічних і геоінформаційних дисциплін у закладах вищої освіти.	лекції		
2.1.	Формулювати мету, основні завдання на проведення навчальних занять з фахово-орієнтованих дисциплін;	практичні роботи	захист практичних робіт	10

2.2.	визначати та залучати необхідний інструментарій для проведення навчальних занять з фахово-орієнтованих дисциплін;	практичні роботи	захист практичних робіт	
2.3.	проводити різні види занять з картографічних і геоінформаційних дисциплін;	практичні роботи	захист практичних робіт	10
2.4.	здійснювати оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів із навчальних дисциплін картографічного та геоінформаційного змісту та використовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.	практичні роботи	захист практичних робіт	
3.1.	Демонстрація знань, умінь і навичок.	консультація	залік	40
4.1.	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	10

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати навчання (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.	+	+	+	+					+	+
ПРН10. Демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом, вміння генерувати нові ідеї в області наук про Землю.					+	+	+	+		
ПРН11. Застосовувати освітні технології та методи викладання предметного матеріалу наук про Землю у закладах освіти.		+		+				+		+

7. Схема формування оцінки.

Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. 2-га редакція. URL:

https://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами перевірки та захисту звітів з практичних робіт, усних відповідей на заняттях, написання письмових контрольних робіт, заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- знання (1.1–1.4 – 30 балів);
- уміння (2.1–2.4 – 20 балів);
- комунікація (3.1 – 40 балів);
- автономність та відповідальність (4.1 – 10 балів).

7.1.Форми та організація оцінювання:

– **поточне (семестрове) оцінювання** (практичні роботи (мінімальна оцінка 24, максимальна 40; контрольні роботи (6 – 10); самостійна робота (5 – 10));

– **підсумкове (заключне) оцінювання у формі заліку** (оцінка за знання теорії (мінімум 12, максимум 20 балів); оцінка за практичну частину (13 – 20).

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум – 35 балів, для допуску до форми підсумкового контролю необхідно обов’язково здати додатково виконане індивідуальне комплексне завдання.

7.2. Шкала відповідності для переведення рейтингу до традиційної оцінки.

Оцінка за 100-бальною системою	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	зараховано
75 – 89	
60 – 74	
0 – 59	не зараховано

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ІНШИХ ФОРМ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ.

№ лекції	Тема лекції	Кількість годин		
		Лекції	Практ.	Сам.
Змістовна частина 1 “Загальні питання методики викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти”.				
1	Завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.	2	2	6
2	Змістове наповнення та удосконалення навчальних дисциплін у контексті методики їх викладання в закладах вищої	2	2	8

	освіти.			
3	Загальні методичні основи викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.	2	2	8
Змістовна частина 2 “Специфіка методики викладання картографічних і геоінформаційних дисциплін у закладах вищої освіти”.				
4	Картографічні та геоінформаційні дисципліни в структурі підготовки фахівців географічних і суміжних спеціальностей.	2	1	6
5	Методика читання лекцій з навчальних дисциплін картографічного та геоінформаційного змісту. Методика проведення лабораторних, практичних і семінарських занять із навчальних дисциплін картографічного та геоінформаційного змісту.	2	3	16
6	Методика оцінки знань, умінь та навичок здобувачів із навчальних дисциплін картографічного та геоінформаційного змісту.	2	2	8
8	Методичні основи організації тестового контролю знань із навчальних дисциплін картографічного та геоінформаційного змісту.	2	2	10
ВСЬОГО		14	14	62

Загальний обсяг **90** год., в тому числі: лекцій – **14** год., практичних занять – **14** год., самостійної роботи – **62** год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Бондаренко Е. Л. Картографічна та геоінформаційна компоненти як визначальна складова якісної підготовки фахівців у сфері туризму. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції [“Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети”] (Житомир, 25 трав. 2020 р.). Житомир, 2020. С. 5–6.

2. Бондаренко Е. Л. Особливості викладання туристичної картографії засобами дистанційних платформ. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції [“Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети”] (Житомир, 26 трав. 2021 р.). Житомир, 2021. С. 6–8.

3. Бондаренко Е. Л. Принципи формування компетентності застосування ГІС у студентів-географів для їхньої майбутньої професійної діяльності. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції [“Геоінформаційні технології у територіальному управлінні”] (Одеса, 4–6 жовтня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 26–29.

4. Бондаренко Е. Л. Шляхи посилення геоінформаційної підготовки студентів географічних спеціальностей. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [“Географія в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 85 років – досягнення та перспективи”] (Київ, 30–31 бер. 2018 року). К, 2018. С. 304–308.
5. Бондаренко Е. Л., Дудун Т. В. Вища освіта з картографії в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи. Український географічний журнал. – 2023. – № 4. – С. 64–76. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2023.04.064>
6. Бондаренко Е. Л., Дудун Т. В. Модель геоінформаційної підготовки фахівців з картографії у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Інформаційні технології і засоби навчання. – 2024. – Т. 101. – № 3. – С. 108–126. DOI: [10.33407/itlt.v101i3.5627](https://doi.org/10.33407/itlt.v101i3.5627)
7. Бондаренко Е. Л., Дудун Т. В. Сучасний стан навчання картографії на освітніх програмах студентів географічних спеціальностей закладів вищої освіти України (на прикладі освітніх програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка). Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – 2024. – № 90/91. – С. 77–83. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2024.90-91.10>
8. Гніденко М. П., Вишнівський В. В. Сучасна методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2019. 127 с.
9. Джеджула О. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 208 с.
10. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ : КНТ, 2018. 226 с.
11. Мірошніченко В. І., Гончаренко О. А., Тушко К. Ю. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2021. 168 с.
12. Нагаєв В. М., Портян М. О. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Харків: Стильна типографія, 2018. 289 с.
13. Пономарьов О. С., Грень Л. М., Резнік С. М. Методика викладання у вищій школі: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ “ХП”, 2016. 192 с.
14. Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця: ВНТУ, 2019. 150 с.
15. Сергієнко Н. П. Методика викладання у вищій школі: Курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2020. 68 с.
16. Шевченко В. О., Бондаренко Е. Л. Комплекс методичних документів при викладанні географічних дисциплін. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2008. Вип. 8. С. 309–313.
17. Шевченко В. О., Бондаренко Е. Л. Система критеріїв визначення результативності навчання студентів-картографів. Картографія та вища школа: зб. наук. пр. 2009. Вип. 14. С. 138–140.

Додаткова

1. Бондаренко Е. Л., Даценко Л. М., Підлісецька, І. О. Методичні рекомендації до виконання та підготовки до захисту випускних кваліфікаційних робіт магістра. Київ, 2022. 55 с.
2. Дзюба П. А., Зайцева Т. А. Посібник до вивчення дисципліни “Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі”. Дніпропетровськ: Ліра, 2015. 24 с.
3. Кайдалова Л. Г., Науменко Н. В. Методика викладання у вищій школі: метод. рек. до практичних занять для здобувачів вищої освіти. Харків: НФаУ, 2021. 46 с.
4. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) / Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
5. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах: методичні рекомендації до курсу. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 52 с.
6. Методика викладання у вищій школі. Методичні рекомендації. Уклад. В. В. Стинська. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 65 с.
7. Москаленко А. М. Педагогіка вищої школи: курс лекцій: навч. посіб. Мелітополь: Вид-во “Мелітополь”, 2010. 184 с.
8. Москаленко А. М. Підвищення професійної компетентності викладачів у системі методичної роботи вищого навчального закладу. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. пр. Київ, 2011. Вип. 13. С. 246–251.
9. Москаленко А. М. Моделювання професійної підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. 2022. № 2(16). С.33–39.
10. Педагогіка вищої школи. Завдання для контролю та самоконтролю [для студентів магістратури]. А. М. Москаленко. Мелітополь: Вид-во “Мелітополь”, 2010. 26 с.
11. Core competencies of contemporary university tutor in Ukraine, USA and EU countries within digital educational realm. Nataliia Vasylyshyna, Alla Moskalenko, Violetta Dutchak, Olena Strilets-Babenko, Oleksiy Pavlyuk. Ad alta-journal of interdisciplinary research. Т. 12. В. 2. С. 101–106.
12. Modernization of Education During the Pandemic Conditions for Effective Education on a Distance Basis. Nagorna, G., Moskalenko, A., Horina, O., Honcharuk, O., Demchuk, L. International journal of early childhood special education. Том 14. Вип. 1. С. 449–458. DOI: <http://doi.org/10.9756/INT-JECSE/V14I1.221056>